

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania W. Spółki Akcyjnej w P. (poprzednio W. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P.)
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrzu
z udziałem zainteresowanego K. K.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 kwietnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się Spółki od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Katowicach z dnia 10 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 93/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od W. Spółki Akcyjnej w P. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrzu kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z ustawowymi odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 lutego 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Zabrzu stwierdził, że K. K. jako zleceniobiorca u płatnika składek W. Sp. z o.o. w P. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 16 stycznia 2013 r. do 28 lutego 2017 r. oraz ustalił K. K. podstawę wymiaru

składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne za okres od lutego 2013 r. do listopada 2017 r., wskazując, że zawarty przez niego jako członka zarządu z płatnikiem składek kontrakt menadżerski w ramach działalności gospodarczej faktycznie stanowi umowę o świadczenie usług w zakresie zarządzania, do których stosuje się przepisy o zleceniu.

Sąd Okręgowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 22 października 2020 r. oddalił odwołanie płatnika składek od powyższej decyzji oraz orzekł o kosztach zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny w Katowicach, wyrokiem z dnia 10 listopada 2022 r., oddalił apelację płatnika składek od wyroku Sądu Okręgowego i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

W sprawie ustalono, że K. K. pełnił funkcję prezesa zarządu odwołującej się Spółki od 21 lutego 2012 r. do 15 stycznia 2013 r. na podstawie umowy o pracę. Stosunek pracy ustał w wyniku porozumienia stron. Nadal jednak pozostawał prezesem zarządu Spółki, z którego to stanowiska odwołano go uchwałą rady nadzorczej z 2 listopada 2016 r.

W dniu 15 stycznia 2013 r. odwołująca się Spółka zawarła z zainteresowanym kontrakt menadżerski o świadczenie usług w zakresie zarządzania. Umowa weszła w życie z dniem 16 stycznia 2013 r. Przedmiotem kontraktu było: kierowanie spółką, zarządzanie majątkiem spółki, reprezentowanie spółki wobec organów państwowych, organów samorządu terytorialnego i innych podmiotów i osób trzecich w zakresie przedmiotowym określonym w przepisach prawa, umowie spółki oraz regulaminie organizacyjnym Spółki dla wiceprezesa spółki („Usługi zarządcze”) - pkt 1.1 umowy z 15 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 17 czerwca 2015 r. (III UZP 2/15), której nadano moc zasady prawnej, wskazał, że tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym przez członka zarządu spółki akcyjnej, który zawarł z tą spółką umowę o świadczenie usług w zakresie zarządzania w ramach prowadzonej przez siebie pozarolniczej działalności gospodarczej, jest umowa o świadczenie usług (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych;

jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.) oraz ustalił, że przedstawiona wykładnia wiąże od dnia podjęcia uchwały. W tym stanie rzeczy, uwzględniając wiążącą moc przywołanej uchwały, K. K. w związku z zawarciem ze skarżącą umowy o świadczenie usługi zarządzania (kontraktu menadżerskiego) w objętym sporem okresie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (a także ubezpieczeniu wypadkowemu) w związku z wykonywaniem umowy o świadczenie usług (kontraktu menadżerskiego) - art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a nie jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą - art. 6 ust. 1 pkt 5 tej samej ustawy.

Odwołująca się Spółka zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego w części, tj. w zakresie obejmującym podleganie przez zainteresowanego jako zleceniobiorcy odwołującej się (płatnika składek) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od 16 stycznia 2013 r. do 17 czerwca 2015 r.

Skarżąca zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego, tj. art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego błędne zastosowanie (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) do stanów faktycznych powstałych przed dniem 17 czerwca 2015 r., wyrażające się w przyjęciu, że umowa o zarządzanie (kontrakt menadżerski), wykonywana w ramach prowadzonej przez ubezpieczonego działalności gospodarczej, zawsze stanowi odrębny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście zasadnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W uzasadnieniu wniosku skarżąca podniosła, że w orzeczeniach Sądów obu instancji odwołano się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III UZP 2/15, której nadano moc zasady prawnej, w której Sąd Najwyższy uznał, że bez względu na nazwę umowy, objęta jest ona zakresem przedmiotowym art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych a osoby wykonujące takie usługi na jednej z wymienionych w tym przepisie podstaw, podlegają tytułowi ubezpieczeń społecznych na tej właśnie podstawie.

Skarżąca stwierdziła, że nie kwestionuje zaprezentowanego wyżej poglądu prawnego, zwraca jednakże uwagę, że w przywołanej uchwale Sąd Najwyższy

rozstrzygnął kwestię prawną budzącą poważne wątpliwości wynikające z niejasnego brzmienia przepisów mających w sprawie zastosowanie. Z uwagi na rozbieżności interpretacyjne w praktyce funkcjonowania prawa - w zachowaniach podmiotów zobowiązanych do przestrzegania norm prawnych oraz w działaniach organów powołanych do ich stosowania Sąd Najwyższy postanowił, że dokonana w uchwale wykładnia ma zastosowanie na przyszłość, od dnia jej podjęcia.

Zdaniem skarżącej, w świetle powyższego za oczywiste należy uznać uchybienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach, polegające na zastosowaniu wykładni przepisu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dokonanej w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III UZP 2/15, również wstecz, tj. również za okres od dnia 16 stycznia 2013 r. do dnia 17 czerwca 2015 r. Jest to wprost niezgodne z treścią przywołanej uchwały, jak również celem, który przyświecał Sądowi Najwyższemu.

W ocenie skarżącej, występujące przed dniem 17 czerwca 2015 r. w praktyce rozbieżności w wykładni uzasadniały przyjęcie, że kontrakt menadżerski, zawarty w ramach prowadzonej przez ubezpieczonego działalności gospodarczej, nie stanowił odrębnego tytułu do ubezpieczeń społecznych. Skarżąca wraz z zainteresowanym ułożyli stosunek prawny ich łączący z uwzględnieniem prawnej możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie zarządzania. Według wiedzy skarżącej, zainteresowany przez cały okres objęty sporem odprowadzał składki na ubezpieczenia społeczne.

Zdaniem skarżącej, orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Katowicach zaburza istniejące i utrwalone stosunki między stronami oraz z organem. Podważa również znaczenie i sens uchwał abstrakcyjnych podejmowanych przez Sąd Najwyższy. Zaprezentowane przez Sąd Apelacyjny w Katowicach podejście godzi w sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez Sąd Najwyższy, w szczególności przez zapewnienia jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Jednocześnie wadliwość powyższego orzeczenia jest widoczna *prima facie*, wobec niezastosowania się przez Sąd Apelacyjny w Katowicach do terminu związania uchwałą Sądu Najwyższego.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o jej nieprzyjęcie do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do powołanej przez skarżącego przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

W uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., III UZP 2/15 (OSNP 2015 nr 12, poz. 163) przyjęto, że tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym przez członka zarządu spółki akcyjnej, który zawarł z tą spółką umowę o świadczenie usług w zakresie zarządzania w ramach prowadzonej przez siebie pozarolniczej działalności gospodarczej, jest umowa o świadczenie usług (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r.

poz. 1230 ze zm.) i nadał uchwale moc zasady prawnej oraz ustalił, że przedstawiona wykładnia wiąże od dnia podjęcia uchwały.

Sam skarżący podkreśla, że w powołanej uchwale „Sąd Najwyższy rozstrzygnął kwestię prawną budzącą poważne wątpliwości wynikające z niejasnego brzmienia przepisów mających w sprawie zastosowanie” i z tego względu dokonał wykładni art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz nadał jej moc zasady prawnej na przyszłość. Z tego powodu skarga kasacyjna – według skarżącego - miałaby być oczywiście uzasadniona z uwagi na kwalifikowane naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jako że dokonana przez Sąd kwalifikacja prawna odnosi się do okresu przed dniem ogłoszenia uchwały.

W związku z powyższym należy zauważyć, że podjęcie tej uchwały wskazuje, że do tej pory istniały rozbieżności w judykaturze co do tego, jak kwalifikować zawartą z członkiem zarządu spółki prawa handlowego umowę o świadczenie usług w zakresie zarządzania tą spółką. Mianowicie, przed wskazaną datą (datą uchwały), w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2008 r., I UK 138/08, OSNP 2010 nr 11-1, poz. 144) przyjęto, że umowa o zarządzanie przedsiębiorstwem (spółką) lub kontrakt menedżerski wskazane w art. 13 pkt 9 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.) jako źródła przychodu z działalności wykonywanej osobiście, nie stanowią samodzielnej podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), jeżeli są realizowane w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej. Stanowisko wyrażone w przywołanym wyroku zostało zaakceptowane przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 listopada 2014 r., I UK 126/14 (OSNP 2016 nr 5, poz. 61).

Zatem Sąd Najwyższy już przed wspomnianą uchwałą wyrażał pogląd, że decydujące znaczenie dla niemożliwości uznania, że członek zarządu spółki kapitałowej wykonuje umowę o świadczenie usług menadżerskich w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej, ma to, że nie wykonuje on usługi zarządzania we własnym imieniu, ale w imieniu i na rzecz zarządzanej spółki, co odbiera mu przymiot przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 ustawy o swobodzie

działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.). Istnienie wyroków Sądu Najwyższego wyrażających przeciwny pogląd (powołanych w uzasadnieniu uchwały III UZP 2/15), że prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie zarządzania wyprzedza i pochłania wykonywanie umowy menadżerskiej oraz stanowi tytuł do ubezpieczenia wskazany w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, doprowadziło do usunięcia rozbieżności orzecznich w omawianej uchwale III UZP 2/15. Nie można zatem uznać, że zastosowanie wykładni przedstawionej w uchwale w odniesieniu do okresu sprzed niej świadczy o oczywistej zasadności skargi.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku art. 398²¹ k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

[ms]